

روش های تدریس
مفاهیم و موضوعات

دینی دوره ی ابتدایی

حمیدرضا ایرانی
مدرس دانشگاه فرهنگیان

روش تدریس

بخش

پیامبری و امامت

کودک در محیط خود، با نام پیامبر (ص) و برخی از امامان (ع) آشناست. او متوجه شده است که این بزرگواران انسان های محترم و دوست داشتنی هستند، مردم به آنها علاقه دارند و بیشتر از والدین خود آنها را دوست دارند. در شادی آنها شادی می کنند و در ناراحتی آنها ناراحت و سوگواری دارند.

او فهمیده است که پیامبر (ص) و امامان معصوم (ع) دوستان خوب خدا هستند. او تصور مثبتی از این بزرگواران دارد و با توجه به محیط زندگی کودک و نوع خانواده، اطلاعات کودکان در این مورد متفاوت است. با استفاده از این تفاوتها می توانیم کودکان آشنا تر را به سخن آورده و به گفتگو در این مورد تشویق کنیم.

همان طور که در بحث خدا شناسی گفته شد، هر محتوای آموزشی ای که برای پیامبری و امامت نیز تهیه می شود، باید به گونه ای باشد که گرایش های فطری را شکوفا کند؛ یعنی محتوای آموزشی بتواند، «**حس زیبایی گرایی**»، «**گرایش به خیر اخلاقی**»، «**حقیقت طلبی**»، «**حس پرستش**» و «**خلاقیات**» را تقویت کند. بنابراین محتوا باید زیبایی معنوی و اخلاقی معصومان بزرگوار را به خوبی ترسیم کند. در عین حال، **برانگیزاننده ی تفکر باشد** و همه ی مطالب را به دانش آموز القاء نکند و به دانش آموز **اجازه ی قضاوت و داوری دهد**. هم چنین دانش آموز را **در معرض ساختن ایده ی جدید قرار دهد** و **خلاقیات او را زنده کند**. در این زمینه می توانیم از اقدامات زیر استفاده کنیم:

۱- با یادگیری نام ها، از طریق شعرخوانی، کارهای گروهی، نمایش و ... به تدریج دانش آموزان را با نام و نسبت پیامبر اکرم و امامان معصوم (صلوات الله علیهم) آشنا کنیم و برای درک نسبت پیامبر اکرم و ائمه ی اطهار از اطلاعات خانوادگی خود دانش آموزان مانند نام پدر و پدر بزرگ و فرزندان کمک بگیریم.

۲- با برگزاری جشن میلاد پیامبر اکرم (ص) و معصومین (ص) دانش و اطلاعاتی را همراه با حس خوشایندی در خصوص زندگی این بزرگواران، به دانش آموزان انتقال دهیم.

۳- با متوجه کردن دانش آموزان به پدر بزرگ بودن پیامبر اکرم (ص) برای ائمه ی اطهار (ع)، به تدریج به آنان می آموزیم که پیامبر (ص) **معلم و راهنمای** ائمه (ع) بوده اند، تا آنها به مقام و مرتبه و جایگاه والای پیامبر اکرم (ص) پی ببرند.

۴- با یادآوری این مطالب که خدا و فرشتگان بر پیامبر اکرم (ص) درود می فرستند و از مومنان خواسته مه آنان نیز بر پیامبر (ص) درود فرستند، عبارت صلوات بر پیامبر (ص) و ائمه (ع) « **اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰی مُحَمَّدٍ وَّ اَلِ مُحَمَّدٍ** » به طور صحیح به دانش آموزان آموزش دهیم.

۵- به تدریج به آنها آموزش دهیم که معصومین (ع) بیشتر از پدر و مادر ما را دوست دارند و از اندوه ما غمگین شده و برای ما دعا می کنند که ما در زندگی موفق شویم؛ بیمار نشویم؛ و آزار نبینیم و مراقب ما در لحظات خطرناک هستند و این چنین احساسی را ایجاد کنیم، تا از این طریق، کودک پیوند قلبی و عاطفی پایداری را با این بزرگواران برقرار نماید.

۶- با گفتن داستانهای کوتاه ، ساده و شیرین دربارهٔ پیشوایان دین و رفتار محبت آمیز آن ها با کودکان و رابطهٔ صمیمی شان با مردم، به خوبی می توانیم عواطف کودکان را به سوی آن بزرگواران جلب کنیم و با این کار، به تدریج کودکان تلاش می کنند پیامبر اکرم (ص)، حضرت فاطمه (س) و ائمه بزرگوار (ع) را اسوه و سرمشق خود قرار دهند و رفتار آنان را تقلید کنند.

۷- با بیان منش و رفتار معصومین(ع) با مردم و بیان دانایی و فضیلت و تلاش و پشتکار آنان، به گونه ای که نگرش و علاقمندی دانش آموزان را تحت تأثیر قرار دهیم که این بزرگواران را از نظر شخصیتی انسان هایی جامع بدانند و در همه زمینه های مثبت زندگی فردی و اجتماعی آنان را الگوی خود قرار دهند.

اساساً هدف کلی بخش امامت، آشناسازی دانش آموزان با زندگی امامان(ع) و الگوگیری از این بزرگواران است. یعنی هدف این بوده تا نکاتی گفته شود تا دانش آموز بتواند از آنها الگو بگیرد، اما در معرفی این شخصیت ها گاهی دچار لغزش و قصوری می شویم که این کوتاهی ها، آفات و آسیب هایی را به دنبال دارد.

آفت ها و آسیب های معرفی الگو

۱- بالا بردن سطح الگوها از طریق غلو کردن و بیان اعجاز و کرامات ایشان:

غلو کردن در مورد الگوها باعث می شود که دانش آموزان آنان را دست نیافتنی بدانند و در نتیجه از آنها الگوبرداری نکنند، در صورتی که در این سن، بایستی مبنای آشنایی با ائمه معصومین(ع) را به جای غلو بر زیبایی رفتار این بزرگواران قرار دهیم تا امامان(ع) را بر اساس زیبایی رفتارشان بشناسند و آنها را دوست داشته باشند و در نتیجه از رفتار آنها الگوبرداری کنند.

همچنین اگر خیلی درباره اعجاز و کرامات آنها صحبت شود، این احساس به دانش آموزان دست خواهد یافت که آنها از **جنس بشر** نیستند و باز هم احساس نزدیکی نسبت به آنها صورت نخواهد گرفت. در صورتی که هنگامی که خداوند در قرآن کریم می فرماید:

« **لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ** »

خواسته بگویند که ما هم می توانیم از رفتار پیامبر اکرم (ص) الگو بگیریم. و بارها در قرآن از زبان پیامبران آمده است که فرموده اند: « **أَنَا بَشَرٌ مِّثْلُكُمْ** » و در حقیقت ما در معرفی امامان (ع) بایستی این مطلب را به دانش آموزان القا کنیم که

« **امامان مافوق انسانها نیستند؛ بلکه انسانهای مافوق هستند.** »

۲- معرفی تک بُعدی الگوها :

معرفی تک بُعدی امامان معصوم(ع) باعث می شود که دانش آموزان به خاطر این نوع معرفی، فکر کنند که این بزرگواران تنها در عرصه زهد و تقوا و پرهیزکاری الگو بوده اند و واقعیت این است که الگوهای دینی را آن گونه که شایسته است جامع و کامل معرفی نکرده ایم و یک بعد را معرفی کرده و از سایر ابعاد غافل شده ایم که در درسهای هدیه های آسمان سعی شده تا حدودی به این موارد دقت شود.